

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 68 Yıl: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 68 Year: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number:
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3821>

TOPLUMUN GENÇ ALGISININ ARGO ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

ASSESSMENT OF YOUNG PERCEPTION OF SOCIETY ON SLANG

Yıldız KOCASAVAŞ*

Öz

Milli kültür unsurlarından en başta gelen dilin, insanlar arasında iletişim kurmanın yanı sıra, tarihî ve kültürel değerlerimizin yaşaması ve yaşatılmasında da çok önemli bir rol üstlendiği bilinmektedir. Geçmiş ve gelecek arasında köprü vazifesini aktarım yoluyla gören dilin özel ve örtük alanı argo da kültüre dair ipuçları barındırması yönüyle, önemli bir araştırma alanı olarak karşımızdadır. Toplumun önemli katmanlarından birini gençler oluşturur. Genç ve gençlik deyince, hemen herkesin üzerinde durup düşüneceği pek çok konu hatıra gelmektedir; Çocukluk dönemi ardından gelen, bazılarına göre 12-24 yaşları arasındaki devre, sosyo-ekonomik şartların iyileşmesiyle birlikte bazılarına göre 60'lı yaşlara kadar olan evre, bazılarına göre koşuşturmacayla, hezeyanlarla geçen önemli bir dönem... Gençlik oluşumunun ve sürecinin aktörü genç ile ilgili argoya yansıyan algıya ilişkin bilgilerin edinilmesi düşüncesiyle hazırlanan bu çalışmada, kadın ve erkek olarak genç ve gençlik ile ilgili ayrıntılara, evli veya bekâr olunmaya, üstlenilen sorumluluklara, vb. gibi gence ilişkin pek çok bilgiye dil malzemesi üzerinden erişilmesi hedeflenmektedir.

Bu çalışma ile dilin örtük ve özel alanı argoda yer alan bilgilere bakarak Türklerde genç algısının değerlendirilmesi yoluna gidilebilir mi? sorusundan hareketle, konuya ilişkin bazı sözlükler taranacak, elde edilecek malzemenin değerlendirilmesi yoluna gidilecektir. Kültürel farklılıklar, milletleri millet yapan özelliklerdendir, bunların gün ışığına kavuşması da araştırmacılar için önemli bir sorumluluk alanıdır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Argo, Genç Ve Gençlik, Algı, Yansıma.

Abstract

It is known that language, which is one of the most important means of our national culture, plays a very important role in the communication and communication between people and the survival and survival of our historical and cultural values. The private and implicit field of language, which acts as a bridge between the past and the future through transference, is also an important research area in terms of its clues about culture. Young people constitute one of the important layers of society. When it comes to youth and youth, there are many things that almost everyone will think about; The period between the ages of 12-24 according to some, followed by childhood, with the improvement of socio-economic conditions, the stage up to the age of 65 according to some, an important period passed by the hustle and bust, according to some ilişkin In this study prepared with the idea of obtaining information, young and young people as a woman and youth details, to be married or single, responsibilities undertaken, and so on. It aims to access a lot of information about young people through language materials. Information about past and present lifestyles can also be accessed through youth and youth.

With this study, is it possible to evaluate the perception of young people in Turks by looking at the information contained in the slang of the implicit and special field of language? question, some dictionaries related to the subject will be searched, the material to be obtained will be evaluated. Cultural differences are one of the features that make nations a nation, and the fact that they are brought to light is an important area of responsibility for researchers.

Keywords: Turkish, Slang, Young And Youth, Perception, Reflection.

* Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü.

Giriş

Dil; doğayı, insanı ve eşyayı en ince ayrıntısına kadar ifade etmede kullandığımız bir araçtır. Kültürün aktarımı, kuşaklar arasındaki bağlantının sağlanması milletin hafızası olarak da tanımlanabilecek dil üzerinden gerçekleşir. Dilin özel ve örtük alanı argo da kültüre dair bazı ipuçlarını barındırması yönüyle önemli bir araştırma alanı olarak karşımızdadır. Toplumun gençlik algısının nasıl görüldüğüne ilişkin bilgilerin değerlendirilmesi, gelişim sürecinin aktörü gençlik için de katkı sağlayıcı olacaktır, düşüncesindeyiz.

Problem

Kültürün geçmiş, hal ve gelecek arasındaki bağlantısı dil yoluyla gerçekleşir. Dil, kültürü geleceğe taşıyan en önemli millî kültür vasıtasıdır. Atatürk, "Gençliği yetiştiriniz. Onlara ilim ve irfanın müspet fikirlerini veriniz. Geleceğin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız." ve "Bütün ümidim gençliktedir." (<https://muhtesemsozler.com/ataturkun-genclik-ile-ilgili-sozleri/03.10.2019>) derken, gençlerin ve eğitimlerinin önemini vurgulamıştır. Gençler sayesinde ülkemizin gelişeceği inancını dile getirdiği bu satırlarda, modern Türkiye'nin temelleri atılırken genç ve gençliğe yüklenen değer, daha önceki dönemlerde de böyle mi olmuştur? Bütün bunlara dair bilgileri, dilin örtük alanı argodan yola çıkarak anlayabilmek mümkün olur mu?

Amaç ve Yöntem

Çalışmamızla amaçlanan, argoda milletimizin genç ve gençliği ilişkin tasavvurlarının dünden bugüne izlerinin takip edilmesi, toplumun genç algısının ortaya konmasıdır. Hedeflenen, Türk kültür tarihi içinde konunun nasıl değerlendirildiğine dair bilgilerin dil malzemesiyle de örneklendirilmesi yoluna gitmektir. Bunun için de; 1) Aktunç, Hulki (2010). *Büyük Argo Sözlüğü (Tanımlarıyla)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları; 2) Bingölçe, Filiz (2001). *Kadın Argosu Sözlüğü*. İstanbul: Metis Yayınları; 3) Devellioğlu, Ferit (1970). *Türk Argo Sözlüğü*. Ankara: Bilgi Yayınları; 4) Mehmet Halit (1934). *İstanbul Argosu ve Halk Tabirleri*. İstanbul: Burhaneddin Matbaası; 5) Püsküllüoğlu, Ali (2004). *Türkçenin Argo Sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yayınları. taranmak suretiyle elde edilen dil malzemesiyle konuya açıklık getirilmeye çalışılacaktır.

Türk kültürü, kimliği Türkçede saklıdır: Kültür, bizi biz yapan değerler bütünüdür. Karaağaç (2002, 114), "...insanın beden varlığı dünyanın herhangi bir yerinde veya her yerinde yaşayabilirken onun 'insan' varlığı, ancak ana yurdu olan ana dilinde yaşayabilmektedir." der ve Türk kimliğinin ancak Türkçede yaşayabildiğini, dolayısıyla da Türklerin ana yurdunun Türkçe olduğunu söyler. Burada ana dilin önemine dikkat çekilirken kimliğe dair kodların dilde saklı bulunduğu belirtilmektedir. Nitekim, Kaplan da milletleri millet yapan âmil nedir? sorusuna Erich Rothacker üzerinden cevapla "kültür" cevabını verir. Kaplan (2006, 24) milletlerin, gelişigüzel insan yığınlarından ibaret olmayıp millet haline gelmelerinin kültür üzerinden gerçekleştiğini ifade eder: "Aynı dili konuşan insanlar başkalarından 'ayrı' bir topluluk teşkil ediyorlar. Dilin yanı sıra din, örf ve âdet, yardımlaşma ve korunma teşkilâtları da önemli bir rol oynuyor. Sosyologlar milletleri millet yapan maddî, manevî ortak değer ve müesseselerin hepsine 'kültür' adını veriyorlar." Dil, din, örf ve âdetler, tarih, sanat hepsi kültürü oluştururken, kültür, dil üzerinden varlığını devam ettirme özelliğindedir. Vardar (2001, 15-16)'a göre de dil, toplumsal yaşamla karışır, kaynaşır, birçok bakımdan onun yazgısını paylaşır: "...toplumu olanaklı kılan dildir, dili olanaklı kılan da toplumdur. ...Dil, toplum yaşamına yön veren tüm güçlerin etkisi altındadır, iç ve dış verilerin karışıp kaynaştığı bir tür uygulamadır. Özellikle her sözlük bir uygarlığı dile getirir. ...her dil belli bir toplum içinde, kendine özgü bir ekin ve uygarlık çevresinde biçimlenir, işlevini böyle bir çerçeve içinde yerine getirir. Bu nedenle, her dilin belli bir toplumu yansıttığı söylenebilir." Dil, her toplumun kültür ve uygarlığı çevresinde biçimlenerek işlevini yerine getirirken aynı zamanda "evreni, doğa olaylarını, duyu ve düşünceleri, insanlar arasındaki ilişkileri kendince, kendine yeterli bir biçimde anlatır; açığa vurmaya yarar." (Aksan, 1993, 13). İşte, dilin örtük alanı argo da topluma ve onu diğerlerinden ayıran kültüre dair izler taşımaktadır.

Dil üzerinden, milletin tarihî ve kültürel değerlerine ait bir çok bilgiye ulaşabiliriz ki bu anlamda dil, toplumun hafızası niteliğindedir, denilebilir. Şen (2002, 19)'in Aksan'dan aktarımıyla "Bir

ülkede, bir ağzın esas alınarak konuşulduğu ve yazıldığı kültür diline ortak dil adını veriyoruz. Ortak dilin içinde, bir gruba veya bir mesleğe mensup olanlarca kullanılan dile ise özel dil denmektedir. Şu halde özel dil kısaca 'bir grubun dil varlığı ya da bir grubun dili' olarak tanımlanabilir. ...Bu dil, toplumda belli bir sosyal sınıfa mensup olanların, daha çok asosyal olarak damgalanmış grupların, toplumun geri kalan kesimlerinden ayrılmak veya korunmak içgüdüsüyle kendilerine has kelime ve deyimlerle oluşturduğu konuşma sistemi olabilir." Ortak dilin alt düzeyinde örtük ve özel dil olarak sınıflandırılmakla birlikte, sözlükler tarandığında görülmektedir ki argo kaynaklı birçok kelime ve deyim, ortak dile girmektedir. Şen (2002, 22) de "argonun esasını, ortak dilden gelen veya başka dillerden ödünç olarak alınan kelimelere yüklenen orijinal manalar ile kelimelerdeki şekil değişiklikleri teşkil etmektedir." derken, esasen argonun kaynağına işaret etmektedir. Bu kaynağın konuları da yine toplumu ve insanı ilgilendiren, hayata dair şeylerdir.

Atatürk'ün yukarıda zikredilenler ile gençliğe hitabesinde ve daha nice sözlerinde, gençliğe nasıl önem atfedildiği kuvvetle vurgulanmaktadır: Gençler geleceğin teminatıdır, cumhuriyeti yükseltecek ve koruyacak olanlardır. Peki, gençlik algısı eski dönemlerde de böyle miydi?

Hunların en eski (muhtemelen 10. yy.) geleneklerinden bahisle Ögel (2001, 92), genç ve gençliğe ilişkin bazı bilgileri Çin kaynakları (elçisi) üzerinden aktarır: "Gençler¹, yağlı ve 'güzel yemekler' yerler. Yaşlılara ise, bu yemeklerin yalnızca artıkları verilir. Bunun için gençler ile güçlülere çok değer verilir. Yaşlı ve zayıf olanlara ise değer vermezler." Burada, Hunların ailece, savaşa giden gençlere önem verdikleri bilgisi dikkat çekmekte, yaşlı ve zayıf olanlarla ilgili değerlendirmede ise ordu millet özelliği taşıyan Türklerin, Çin elçisi tarafından yanlış anlaşıldığı dikkati çekmektedir. Çünkü, Göktürklerde de aileler varlıklarını, gençlere, savaşta sıkıntı çekmesinler diye veriyorlar, böylelikle de babalar ve oğulları, karşılıklı ve sürekli olarak birbirlerini savunmuş ve korumuş oluyorlardı. (Ögel, 2001, 163, 240) Bu bilgilerden yola çıkarak toplumun genç ve gençlik algısının bugün argo üzerinden değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusunu hatıra getirmektedir. Bugün de gençlere, gerek aileleri, gerekse devlet tarafından 'geleceğimiz' olarak bakılmakta, ülkemiz nüfusunun önemli bir kesimini de genç nesil oluşturmaktadır. Taranan sözlüklerden konuya ilişkin elde edilen kelime ve kelime gruplarının çok ve çeşitli anlam ve yapıda olmaları, bir sınıflandırma yapmayı beraberinde getirmiştir. Argoda;

1. Genç, toy olmak

Taramalar sonucu, genç olmakla ilgili algının daha ziyade ergenlik çağına girmek düşüncesini içeren örneklerle karşımıza çıktığı görülmektedir:

geyik etine girmek d. Ergenlik çağına girmek (Bingölçe, 2001, 70); **küçük gelmek** (bir işle ya da biriyle gereğince uğraşmak vb. için) yeterince gelişkin olmamak, gücü yetmemek, acemi ya da toy olmak (Püsküllüoğlu, 2004, 125); **teveğine su yürüme** d. Ergenlik çağına gelmek (Bingölçe, 2001, 146);

2. Genç, tecrübesiz (kimse)

Genç, tecrübelerin kazanımı anlamında da henüz acemilik evresi olarak toplumsal algıya sahip bulunduğumuz, bu algıda pek de haksız olunmayan bir evredir:

acemî çaylak a. Ar. T. hiçbir deneyi olmayan (kimse), toy (Püsküllüoğlu, 2004, 19); **civciv** i. (ono.) Yaşı küçük kız ya da oğlan; -Toy, deneyimsiz, kolayca aldatılabilecek kız ya da kadın (Aktunç, 2010, 74)²; **çiçek** s. ve i. (Mo. *çeçek*'ten) İstek uyandıracak güzellikte, genç (kız); genç (oğlan)

¹ Baykara (2001:156), çocuğun ergenlik çağına, 12 yaşından başlayıp kimi zaman 15 yaşın kabul edildiğini, fakat bu olayın kimi zaman 16, fakat en fazla 18'inde olduğunun sanıldığını belirtir: "Tarihi kayıtlarda bu konuda ortak bir yaş görülmemekte, 12-18 arasında değişmektedir. Bu sırada çocuk kendisini gösterip er olduğunu ispat eder. Bunun ardından da kendisine uygun bir eş=hanım aranarak yeni bir aile kuruluşu sağlanır. Kız çocuklarının da melek huylu olmalarına, evine ve ailesine bağlı kalmasına önem verilir. Kızların 14-15 yaşları, onların en güzel oldukları zaman kabul edilir. Yine kızların Nuh Peygamberin kızı gibi olgun, eli çabuk ve güler yüzlü olması istenir ve beklenir." Görülüyor ki, genç kavramı Türklerde de çocukluğun bittiği 18 yaş itibarıyla geline dönemi ifade etmektedir.

² Püsküllüoğlu, 2004:48' de **civciv** a. 1. Yaşı küçük, toy, deneyimsiz kolayca aldatılabilecek kız, kadın ya da oğlan. 2. Genç o....

(Aktunç, 2010, 83)³; **g..tü boklu** s. Yeni yetme, toy, acemi (kimse) (Püsküllüoğlu, 2004, 85); **hanım evladı** a. T. Ar. Çok terbiyeli genç, muhallebi çocuğu (Püsküllüoğlu, 2004, 89); **her dem taze** Daima genç, gençliğe heveskâr: “Mübarek hiç ihtiyarlamıyor, ben bildim bileli hep öyledir, her dem taze görünmekten hoşlanır, kendine itina eder.” (Mehmet Halit, 1934, 98); **kuzu** i. Deneyimsiz, toy, genç kimse (Aktunç, 2010, 198)⁴; **pandispanya** i. (İtal. *pan di Spagna*, “İspanya ekmeği’nden) Genç ve güzel kız ya da erkek, oğlan. (Aktunç, 2010, 237)⁵; **rafadan** s. (Ar. *rüfedân*’dan) Toy, deneyimsiz, genç (kimse): “O kadar korkma rafadan, cezadan sonra yine yaşamaya devam edeceksin.” (anonim, *Islak Dudaklar*’dan akt. Aktunç, 2010, 251-252)⁶; **süt kuzusu** Pek genç, toy, tecrübesiz: *Ben o genci hiç bilmezdim, geçen gün tanıdım, anladım ki süt kuzusu gibi bir şey;...* (Mehmet Halit, 1934, 178); **toy** (Tr. s.) Tecrübesiz genç: “Oğlum, den daha toysun!” (bk. *rafadan*) (Devellioğlu, 1970, 197)⁷; **tüysüz** Genç, çocuk, çelimsiz, küçük: “Birden bire aramızda tüysüz biri peyda oldu, sözlerimizi oturup bir güzel dinledikten sonra kimin nesi olduğunu sormamıza meydan bırakmadan kalkıp gitti; ...”

3. Genç erkek

Gençlik ve çocukluk kavramları pek çok defa iç içe geçmektedir. Bu kafa karışıklığı, aşağıda yer alan kelimelerde de açıkça anlaşılmaktadır:

çavo s. ve i. (“çocuk” anlamında Çing. k.) Genç (erkek) (Aktunç, 2010, 80); **manti** a. Tüysüz genç erkek, oğlan (Püsküllüoğlu, 2004, 132);

Genç erkekle ilgili argo sözcükler birtakım ayrıntılara da yer vermektedir. Bunlar;

3.1. Bıyıkları yeni terleyen genç (erkek)

dört kaşlı d. Bıyıkları yeni terleyen delikanlı (Bingölçe, 2001, 59)⁸;

3.2. Yakışıklı ve genç (erkek)

akide şekeri d. Hoş ve yakışıklı erkek; Delikanlı (Bingölçe, 2001, 24); **gümüş** i. yakışıklı delikanlı (Bingölçe, 2001, 75); **kod on yedi** d. “Genç ve yakışıklı delikanlıya bak!” anlamında genç kızlar arasında şifre olarak kullanılır. (Bingölçe, 2001, 98); **laço** a. ve s. Çin. yakışıklı ve genç (erkek) (Püsküllüoğlu, 2004, 126); **moro** i. Yakışıklı delikanlı (Bingölçe, 2001, 113); **parlak** s. Tüysüz ve güzel yüzlü (delikanlı) ya da edilgin eşcinsel (genç erkek) (Püsküllüoğlu, 2004, 148); **şugar** (çocuk) i. ve s. Yakışıklı ve güzel delikanlı: “Ali de epey şugar çocuk hani.” (Bingölçe, 2001, 142)

3.3. Genç ve ince erkek (ya da kadın)

çıtır çerez d. Genç ve ince (kadın ya da) delikanlı (Bingölçe, 2001, 50);

3.4. Genç ve adaleli vücutlu (erkek)

kıtır i. ve s. Genç ve adaleli vücutlu erkek (Bingölçe, 2001, 98);

3.5. Cingöz, çok akıllı, açık göz (delikanlı)

fırlama a. (Çocuk ya da delikanlı için) anasının gözü, çok akıllı, cingöz, cin gibi, piç (Püsküllüoğlu, 2004, 75); **piştiriko** i. ve s. Açık göz ve yaramaz delikanlı (Bingölçe, 2001, 125)

³ **çiçekçi** i. (Mo. -Türk. e.) Pez...k, muhabbet tellalı. - Özellikle çok genç fahişelere aracılık eden kimse: “-Arkadaş!.. Şu ağa ne söylersen verecek, on dört on beş yaşında bir şey istiyor... - Yok efendi, ben çiçekçi değilim!.. (Reşad Ekrem Koçu, *Çiçek*’ten akt. Aktunç, 2010, 83); Püsküllüoğlu, 2004, 54’te **çiçekçi** a. Özellikle genç o...lara aracılık eden kimse.

⁴ Püsküllüoğlu, 2004, 124’te **kuzu** a. 1. Toy kimse. 2. Toy genç kız.

⁵ Püsküllüoğlu, 2004, 147’de **pandispanya**. İt. 1. Genç ve güzel kız. 2. Muhallebi çocuğu.

⁶ Devellioğlu, 1970, 177’de **rafadan** (Ar. s.) Genç ve tecrübesiz (kimse). *Rafadandır, boş ver palavrasına.* (bk. *toy*); Püsküllüoğlu, 2004, 155’te **rafadan** s. Ar. deneyimsiz, toy, genç (kimse); Mehmet Halit, 1934, 163’te **rafadan** Çiğ, toy, genç, körpe, tecrübesiz, beceriksiz: *O rafadanın biridir be, gidip ona böyle şeyler anlatmak olur mu hiç; ...*

⁷ **toycu** i. Genç, toy kızları türlü vaatlerle kandırarak fuhuş piyasasına düşüren kimse (genellikle erkek); fahişenin koruyucusu, ‘dost’u: “Bize haaa. Ulan biz, bunca yılın toycusu olalım da sen bizim toycu namımızı mı karartacaksın?” (Kemal Tahir, *Esir Şehrin Mahpusu*’ndan akt. Aktunç, 2010, 292)

⁸ Argoda sayıların kullanılmasıyla ilgili ayr. bilgi için bk. Balcı, Hülya Aşkın (2019). Toplumdilbilimsel Bakış Açısıyla Argodaki Sayıların Değerlendirilmesi. 5. Uluslararası Kültür ve Medeniyet Kongresi Tam Metin Kitabı, 12-14 Nisan Hatay, s. 285-298. Ankara: İksad Yayınevi.

3.6. Romantik ve maço genç (erkek)

hissiyatlı dana d. ok. Romantik maço delikanlı (Bingölçe, 2001, 80)

3.7. Bahriyeli (delikanlı)

badem şekeri d. Bahriyeli delikanlı: "O yaz Kadıköy'de badem şekerlerinden geçilmiyordu." (Bingölçe, 2001, 36)

3.8. Şirin ve kıvrıcık saçlı (delikanlı)

bonbon şekeri d. Şirin ve kıvrıcık saçlı delikanlı: "Ay bir tip, tam bonbon şekeri." (Bingölçe, 2001, 43)

3.9. Benzetme yoluyla genç erkeklere dair bazı özelliklerin sezdirilmesi

genç katır sert osurur d. Genç erkeklerin inatçı ve kaba olduğunu anlatmak için söylenir (Bingölçe, 2001, 70); **kıtır** i. ve s. Genç ve adaleli vücutlu erkek. (Bingölçe, 2001, 98); **kızana gelmek** d. delikanlının (ya da genç kızın) cinsel açıdan azgınlaştığını anlatmak için kullanılır. (Bingölçe, 2001, 98); **taze boka sinekler üşüşür** d. Genç erkeklere (ya da kızlara) yaşlılar aşırı ilgi gösterir anlamında söylenir (Bingölçe, 2001, 144).

3.10. Genç delikanlılara benzetme yoluyla başka şeylere gönderme yapılması

yediğim soğan olsun sardığım civan olsun d. şa. y. 1. Genç ve yakışıklı bir erkekle birlikte olmanın iyi yemek yemekten, zengin olmaktan önemli olduğunu anlatmak için söylenir. 2. Aşkın değerini ifade etmekte kullanılır (Bingölçe, 2001, 158).

3.11. Deneyimsiz, toy eşcinsel (erkek)

çavo s. ve i. ("çocuk" anlamında Çing. k.) Genç erkek eşcinsel: "...'çavo' tipler, genç eşcinselleri ve parlağı simgelemektedir." (Dr. Arslan Yüzgün, *Eşcinsellik*). (Ayr. bk. Önsöz-Kâşgarlı Mahmud taramasında *çava* maddesi.) (Alman argosunda "oğlan, oğul, genç erkek" anlamında ve *şabi, çabo, çavo* biçimlerinde kullanılan sözcük de Çing. *tsavo*, *çavo*'dan türemiştir (Sigmund A. Wolf, *Wörterbuch des Rotwelschen*'den akt. Aktunç, 2010, 80); **çavocu** s. ve i. (Çing. -Türk. e.) Genç erkek düşkün (eşcinsel). (Aktunç, 2010, 80); **pakize** i. (Fars.) Deneyimsiz, toy travesti. (Aktunç, 2010, 235); **parlak** s. Edilgin eşcinsel (genç erkek) (Püsküllüoğlu, 2004, 148); **parlakçı** a. bkz. Oğlancı (Püsküllüoğlu, 2004, 148)⁹; **şen çocuk** d. (Fars.-Türk.) Edilgin eşcinsel (genç erkek) (Aktunç, 2010, 271);

3.12. Deneyimsiz olduğu halde cinsel açıdan etkili genç (erkek)

sesi kız s..ki biz d. Genç ve deneyimsiz olduğu halde cinsel açıdan etkili erkek (Bingölçe, 2001, 130)

4. Genç kız

4.1. Genç kız

Genç kızlarımıza ilişkin argoya yansıyan toplum algısında daha ziyade toy ve küçük olmalarıyla yer aldıkları dikkati çekmektedir;

bıldırıcın a. Herhangi bir kız ya da kadın. Ör. *Hey bıldırıcın, bir kıyak yap bize!* (Aktunç, 2010, 38); **çay** i. (Çing. tsai, çai, "kız, genç kız"dan) Kız, kız çocuk, genç kız. Ayr. bk. *çavo* (Aktunç, 2010, 81)¹⁰; **çilek** i. Genç kız (Bingölçe, 2001, 51); **ev pilici** a. toy genç kız, ev kızı. (Püsküllüoğlu, 2004, 72); **keklik** i. Toy ve güzel genç kız, genç kadın: "Üç kadın patron, yeni keklikler bulmak üzere arada bir İstanbul'a gelip dönerlerdi." (Kayhan Sağlamer, *Türk Mafiası*'ndan akt. Aktunç, 2010, 177); **kokoniça** (Rom. gr. i.) Genç kız, küçük bayan. *Şu kokoniçaya bak, daha bu yaşta iken keriz. (=kumar) dalgasında.* (Devellioğlu, 1970, 143); **köfte** i. (Fars. *kûfte*, "ezilmiş"ten) Genç kız. -Şişkin dudaklı, ablak kimse (özellikle kız ya da kadın) (Aktunç, 2010, 195); **kuzu** i. Genç kız: "-Ne it oğlu ittir bizim Mayk, senin gibi kuzuları, maazallah, çıtır çıtır yer." (F. M. İkinci, *Kara Nara*'dan akt. Aktunç, 2010,

⁹ Püsküllüoğlu, 2004, 148'de **parlakçılık** a. bkz. Oğlancılık.

¹⁰ Bingölçe, 2001, 49'da **çay** i. Genç kız.

198)¹¹; **pakize** i. (Fars.) Genç kız, genç kadın: “Yatağa her gece en Mercedesinden beş adet Pakize doldurunca 75’lik dedem bile uyuyamazdı...” (Oğuz Aral, *Utanmaz Adam*’dan akt. Aktunç, 2010, 235); **todi** i. (Çing.) Genç kız. (Aktunç, 2010, 288); **yavşak** (Tr. s.) 1. İbne (çocuk). 2. Genç kız. (bk. *kokoniça*). (Devellioğlu, 1970, 206);

4.2. Evlenmemiş genç (kız)

evpilici (b.i) Evlenmemiş genç kız: “Böyle *evpilicini* nerede kullanacaksın!” (Devellioğlu, 1970, 104);

4.3. Genç ve güzel (kadın, kız için)

a...1 zülüflü d. Güzel ve genç kadın (Bingölçe, 2001, 28); **bomba** a. İt. Cinsel çekiciliği olan, çok güzel (kadın, kız) (Püsküllüoğlu, 2004, 42); **çıtır** a. ve s. Çok genç ve güzel (kız, kadın). (Püsküllüoğlu, 2004, 54)¹²; **çiçek** s. İyi, hoş, güzel (nesne, kimse) ya da istek uyandıracak güzellikte olan (kadın, kız) (Püsküllüoğlu, 2004, 54); **piliç** i. (es. Türk. *bülüç*’ten) Genç ve güzel kız ya da kadın: “1. *Mahkûm -Şey de yollayın bize. İlaç, sarı filan, kurşun yarası için, unutmayın ha, (...)* 1. *Mahkûm -Yollamazlarsa biz de bu güzel pilici yeriz.*” (Turgut Özakman, *Duvarların Ötesi*’nden akt. Aktunç, 2010, 244)¹³; **piliç gibi** (kadın, kız için) genç ve güzel (Püsküllüoğlu, 2004, 152); **süt damlası** d. Çok güzel ve masum genç kız. (Bingölçe, 2001, 140); **yavru** a. Çok genç ve güzel kadın. (Püsküllüoğlu, 2004, 188);

4.4. Genç ve ince kız (ya da delikanlı)

çıtır çerez d. Genç ve ince kadın ya da delikanlı (Bingölçe, 2001, 50);

4.5. Sarışın genç (kız)¹⁴

sarı papatya d. Genç ve sarışın kız çocuğu (Bingölçe, 2001, 129)

4.6. Evlenmek isteğindeki genç (kız)

gelin olmak isteyen kız öleyim dermiş d. Genç kızların evlenmek isteğini anlatmak için söylenir (Bingölçe, 2001, 69)¹⁵;

4.7. Hoppa, akli bir karış havada genç (kız)

zoptik i. Hoppa, akli bir karış havada genç kız (Bingölçe, 2001, 164)

4.8. Genç fahişe

civciv i. (ono.) Genç fahişe: “Uyuşturucu tüccarlarının özellikle genç kız ve kadınlar üzerinde ısrarla durmasının sebebi ise, kaldırım dünyasına ‘civciv’ adını taktıkları fahişeleri sağlamaktır...” (Akın Kıvanç’tan akt. Aktunç, 2010, 74)¹⁶;

4.9. Doğurgan genç (kadın)

çamuru karnında çiçeği burnunda d. Genç ve doğurgan kadın (Bingölçe, 2001, 49)

4.10. Sinirli ve huysuz genç (kadın)

menopozlu taze d. Sinirli ve huysuz davranışlarıyla herkesi bezdiren genç kadın. (Bingölçe, 2001, 111)

4.11. Cinsel açıdan istekli (özellikle kadın ya da genç kız için)

ateşli taze d. Cinsel açıdan istekli: “Filmdeki ateşli taze öyle bir zıpladı ki herifin üstüne...” (Bingölçe, 2001, 34);

¹¹ Püsküllüoğlu, 2004, 124’te **kuzu** a. 1. Toy kimse. 2. Toy genç kız.

¹² Bingölçe, 2001, 50’de **çıtır** i. ve s. ok. Güzel ve ince genç kız.

¹³ Püsküllüoğlu, 2004, 152’de **piliç** a. genç ve güzel kız ya da kadın.

¹⁴ Argoda renklerin kullanılmasıyla ilgili ayr. bilgi için bk. Balcı, Hülya Aşkın (2019). Toplumdilbilimsel Bakış Açısıyla Renkler. Munzur Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitabı, s. 225-243. Ankara: UBAK Yayınevi.

¹⁵ Argoda ölüme ilişkin ayr. bilgi için bk. Balcı, Hülya Aşkın (2019). “Dilbilimsel Açıdan Ölüm Sözcüğünün Argodaki Kavram Alanı”. Zeugma III. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi Tam Metin Kitabı, 21-24 Kasım 2019 Gaziantep.

¹⁶ Püsküllüoğlu, 2004, 48’de **civciv** genç o..

4.12.Genç kıslık çağına gelmeden genç kısl gibi davranmak

çedeneyken çatlak d. Genç kıslık çağına gelmeden genç kısl gibi davranmak (Bingölçe, 2001, 49)

4.13.Genç ve güzel kadını ya da kıslı soymak, giysilerini çıkarmak

piliç yolmak d. Genç ve güzel kadını ya da kıslı soymak, giysilerini, çamaşırlarını çıkarmak (Aktunç, 2010, 244);

4.14.Benzetme yoluyla genç kıslara dair bazı özelliklerin sezdirilmesi

kızana gelmek d. genç kıslın (ya da delikanlının) cinsel açıdan azgınlaştığını anlatmak için kullanılır. (Bingölçe, 2001, 98); **taze b..ka sinekler üşüşür** d. Genç kısl (ya da erkeklere) yaşlılar aşırı ilgi gösterir anlamında söylenir (Bingölçe, 2001, 144).

4.15.Kız ve gelinlere benzetilmeyle başka şeylere gönderme yapılması

ya kısl ol tepin ya gelin ol tapın d. 1. Her şeyin zamanında yapılması gerektiğini anlatmak için kullanılır. 2. Gençken gençliğin tadını çıkarmak, evlenince ise çekilen sıkıntıya katlanmak gerektiğini anlatmak için söylenir (Bingölçe, 2001, 155).

Sonuç

Argoda genç ve gençliğe (hem erkek hem de kadın) ilişkin kelime ve kelime gruplarının nicelik bakımından çok olması, konunun Türk kültüründeki önemine binaen olsa gerektir. Türk düşüncesinde, gence verilen değerin bir tezahürü olarak değerlendirilebilir.

Genç erkek ve kadınlara ilişkin tanımlamalarda teşbih, istiare, mecaz-ı mürsel, hüsn-i tâil, mübalağa gibi söz sanatlarına başvurulduğu görülmektedir. Benzetme, bazen bir hayvan (*bıldırıcın, civciv, katır, keklik, kuzu, piliç, süt kuzusu*, vb.), bazen meyveler (*çilek*), bazen çerez (*çıtır çerez*), bazen çiçek (*çiçek*), bazen küçüklük bakımından (*köfte, yavru*), bazen etki alanı dolayısıyla (*bomba*), bazen sevilen yiyecekler (*köfte, pandispanya*), bazen gençliğin verdiği bazı özellikler (*çıtır, parlak, şen*), vb. yönünde olmaktadır. Bu kelimelerin çoğunlukla kadın argosundan alıntılandığı dikkati çekmektedir. Bu da herhalde kadının eş ve anne kimliğinden ötürü gençlerle ilgili kullanımlara daha fazla yer vermiş olmasındandır. Bunlarda kullanımdan düşen, eski dile ait, ağızlarda kullanılan, azınlık dillerinden gelen veya yabancı dile mensup kelimelere yeni anlamlar yükleme gibi birtakım hususiyetler göze çarpmaktadır. Argodaki bütün bu kelime ve kelime gruplarından yola çıkılarak genç ve gençlik kavramı üzerinde yeniden bir tanımlama yapma yoluna gidilebileceği de düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan (1993). *Türkçenin Gücü*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Aktunç, Hüli (2010). *Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Balcı, Hülya Aşkın (2019). "Toplumdilbilimsel Bakış Açısıyla Argodaki Sayıların Değerlendirilmesi". 5. Uluslararası Kültür ve Medeniyet Kongresi Tam Metin Kitabı, 12-14 Nisan Hatay, s. 285-298. Ankara: İksad Yayınevi.
- (2019). "Toplumdilbilimsel Bakış Açısıyla Renkler". Munzur Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitabı, s.225-243. Ankara: UBAK Yayınevi.
- (2019). "Dilbilimsel Açıda Ölüm Sözcüğünün Argodaki Kavram Alanı". Zeugma III. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi Tam Metin Kitabı, 21-24 Kasım 2019 Gaziantep.
- Baykara, Tuncer (2001). *Türk Kültür Tarihine Bakışlar*. Ankara: Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Bingölçe, Filiz (2001). *Kadın Argosu Sözlüğü*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Devellioglu, Ferit (1970). *Türk Argo Sözlüğü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- <https://muhtesemsozler.com/ataturkun-genclik-ile-ilgili-sozleri/03.10.2019>.
- Kaplan, Mehmet (2006). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karaağaç, Günay (2002). *Dil, Tarih ve İnsan*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Mehmet Halit (1934). *İstanbul Argosu ve Halk Tabirleri*. İstanbul: Burhaneddin Matbaası.
- Ögel, Bahaeddin (2001). *Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Püsküllüoğlu, Ali (2004). *Türkçenin Argo Sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Vardar, Berke (20019). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. İstanbul: Multilingual.